

Värnamo kommun

Huvudman: kontaktcenter@varnamo.se

Rektor: carmen.winding@edu.varnamo.se

2022-03-18

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Bors skola i Värnamo kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Bors skola avseende verksamhetens kvalitet inom skolans arbete för kvalitet i undervisningen i moderna språk – undervisning för kommunikativ förmåga. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Bors skola i Värnamo kommun. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken franska, spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 4 och 7 februari 2022 av utredarna Maria Lundström och Maria Lodmark. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Bors skola är en kommunal skola belägen i Värnamo kommun, för elever i årskurserna 7-9. Bor är en ort som ligger cirka en mil från tätorten Värnamo. Skolan har cirka 195 elever och leds av en rektor som varit på skolan sedan 2020. Skolan erbjuder franska, spanska och tyska som moderna språk. De elever som inte läser moderna språk läser istället en kombination av svenska och engelska.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 1, Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av skolan. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtidsytande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bor skola i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Bors skola i **flera delar** ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver leda lärarna i moderna språk i att utveckla en undervisningsidé som tydligt grundar sig på aktuella styrdokument samt säkerställa att denna idé också manifesteras i klassrummet.
- Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk utvecklar arbetssätt och strategier för att få eleverna att kommunicera mer muntligt i klassrummet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i **flera delar** skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver upprätta strukturer för det kollegiala samarbetet mellan språklärarna på den egna skolenheten för att tillsammans med sin

personal på så sätt utveckla och säkra kompetensen för hela språklärarkollektivet.

- Rektorn behöver, tillsammans med lärarna, utveckla metoder för att identifiera elevers eventuella behov av stöd i ämnet moderna språk. I detta ingår att genom sådant stöd få fler elever att fullfölja sina språkstudier.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2022-09-16** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: maria.lundstrom@skolinspektionen.se.
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Det finns ingen tydlig undervisningsidé om hur den kommunikativa förmågan på målspråket ska utvecklas

Granskningen visar att skolans språklärare jobbar olika mycket utifrån styrdokumentens krav på att utveckla förmågan till kommunikation på målspråket, och att någon lärare saknar en idé om hur undervisningen ska gå till utifrån ett kommunikativt perspektiv. Undervisningen utgår också i mindre utsträckning från aktuell

forskning. Vidare visar granskningen att lärarna i sin undervisning inkluderar moment som ska ge eleverna en interkulturell kompetens. Granskningen visar också att lärarna inte regelmässigt tillsammans med kollegor reflekterar över sitt ämnes utveckling eller följer upp sin undervisning systematiskt, men att de tar viss hänsyn till elevernas synpunkter på undervisningen.

Lärarnas undervisningsidé kring kommunikativ förmåga

En lärare uttrycker vid intervjun att hen planerar undervisningen utifrån idén att alla lektioner ska innehålla momenten läsa-skriva-tala-lyssna. Dessutom utgår hen ifrån den utvärdering av undervisningen som eleverna gjorde terminen före, och justerar sin undervisning utifrån resultatet. I en språkgrupp arbetar de även med ett internationellt projekt, vilket styr en del av undervisningens upplägg i tematisk riktning. En annan lärare uppger att hen planerar undervisningen två veckor i taget eftersom pandemin har gjort att många moment måste tas om, då många elever varit sjuka. Här arbetar läraren främst med att eleverna får jobba med glosor och översättning av lärobokstexterna, vilket också observeras vid lektionsbesöken, och läraren berättar att eleverna ofta får skriva meningar utifrån veckans glosläxa. Detta sätt att ta sig an texter är något som också eleverna beskriver i intervjun. Först på direkt fråga från Skolinspektionen om lärarna utgår från aktuella styrdokument nämns dessa, och observationerna visar att stora delar av undervisningen bygger på lärobokens urval av innehåll. Eleverna uppger i intervjun att cirka 75 procent av undervisningen utgår från läroboken.

En av lärarna uppger i intervjun att hen planerar sin undervisning utifrån ett kommunikativt perspektiv och ger exempel på hur hen regisserar för muntliga dialoger eller intervjurundor i klassrummet där eleverna ska få prata i olika konstellationer och med olika kamrater. Läraren fokuserar på vardaglig och naturlig kommunikation och vill att eleverna ska jobba med alla olika sinnen i språkinläringen. Eleverna uppger dock i intervjun att eftersom de är så få i gruppen, så blir det sällan så att de talar oförberett på målspråket, utan de använder mest språket när de läser högt. En annan lärare säger att eleverna är osäkra på att prata målspråket och att det är utmanande för blyga tonåringar att prata, varför de snarare arbetar med att skriva dialoger som eleverna sedan får läsa upp. Vid observationerna framgår att målspråket används i liten utsträckning av eleverna och då sällan i form av fritt uttryckt tal.

Det framgår vidare av observationer, samt av intervjuer med lärarna och rektorn, att lärarna på skolan inte har någon gemensam idé kring språkundervisningen. Det finns, säger lärarna, inget organiserat samarbete kring undervisningen mellan lärarna på den enskilda skolan, vilket också bekräftas i den enkät som Skolinspektionen genomförde vårterminen 2020, då skolans lärare bedömde att deras samverkan kring undervisningen låg markant under snittet i Sverige. Däremot har Värnamo kommun ett språklärarnätverk som skolans lärare deltar i. I nätverket har de arbetat med Skolverkets satsning "Språksprånget" där de hittills har hunnit med

talmodulen, uppger lärarna. I övrigt jobbar de inte med någon forskningsanknytning i sin undervisning, men en lärare uppger att hen anpassar sin undervisning efter vad som fungera bra eller mindre bra, som exempel på beprövad erfarenhet. Rektorn begär in terminsplaneringar av lärarna, men återkopplar inte innehållet i dessa. Rektorns ambition är att göra lektionsbesök hos samtliga lärare, men det har hen ännu inte hunnit, säger hen. Besöken ska följas upp på medarbetarsamtalen då de ska prata om undervisningen, uppger rektorn, men säger samtidigt att de hittills har fokuserat främst på sitt utvecklingsprojekt kring lektionsdesign som gäller för samtliga lärare.

Lärarnas arbete kring interkulturell kompetens

Lärarna uppger att de utöver läromedlet inkluderar undervisningsmoment för att göra eleverna medvetna om skillnader mellan Sverige och målspråkländerna. En lärare som själv har internationell bakgrund berättar att hen ofta refererar till sina egna erfarenheter liksom hen ger utrymme åt elever i klasserna som kommer från andra länder att dela med sig av erfarenheter. Observationerna visar, vilket också framkommer i intervjuer med eleverna, att undervisningen till stor del är uppbyggd kring lärobokens olika kapitel, men dessa fångar samtidigt aspekter av vardagsliv och innehåller ett utbud av interkulturella referenser. Exempelvis, berättar eleverna, läser de om skoldagen för ungdomar i andra franskspråkiga länder, om fritidsintressen och mattraditioner eller om olika kulturyttringar i målspråksländer. I ett av språken arbetar läraren med ett Erasmusprojekt där eleverna ges möjlighet att förbereda presentationer om Sverige som de ska föredra för sina franska kamrater och det har hänt vid ett tillfälle att eleverna har pratat med sina franska samsarbetskamrater via Facetime, uppger eleverna.

Lärarnas arbete med reflektion och återkoppling

Enligt rektorn ska alla lärare utvärdera sin undervisning regelbundet. Rektorn uppger dock att detta förfarande ännu inte är en inarbetad kultur på skolan och att rektorn själv, innevarande läsår, prioriterar att jobba dels med lektionsdesign, dels med kunskapskravens uttolkning. Lärarna säger i intervjun att de inte samarbetar kring att utveckla sin undervisning och att inte heller rektorn är delaktig i ämnets utveckling på lokal nivå. De säger dock att medarbetarsamtalen med rektorn till viss del berör frågor om undervisningens innehåll och upplägg, men att mycket i samtalet snarare handlar om dem som pedagoger. Samarbete för ämnet sker på de kommunövergripande nätverksträffarna. En lärare uppger att hen låter eleverna fylla i en enkät i årskurs 7 och en i årskurs 8, vilka får påverka innehållet den kommande terminen och hen har också fortlöpande samtal med eleverna. Läraren beskriver också att hen har många utbyten av idéer med andra lärare i samma språk via sociala medier. En annan lärare säger att eleverna bara vill göra roliga saker men att de inte tycker att språk är roligt. Även den läraren uppger att hen ger eleverna enkäter för att utvärdera undervisningen. Eleverna uppger däremot att de

bara någon enstaka gång fått vara med och påverka eller utvärdera undervisningens innehåll. Samtidigt berättar eleverna att någon lärare har låtit dem säga om det är något särskilt de behövt öva på. En annan lärare, tror eleverna, skulle ställa sig positiv om de efterfrågade något speciellt som de ville göra.

Mot bakgrund av att granskningen visar att elevernas möjligheter att påverka undervisningens innehåll och arbetssätt är begränsade rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ser till att språklärarna utvecklar metoder för att låta eleverna påverka undervisningen. Ett systematiskt och gemensamt angreppssätt för att ta reda på vad eleverna vill se för innehåll och hur de vill arbeta, kan här vara framgångsrikt.

Arbetsformerna stöder i viss utsträckning användande av målspråket

Vid granskningen framkommer att undervisningen till viss del är planerad för att använda målspråket, men att detta i låg utsträckning manifesteras under lektionerna. Granskningen visar också att elevernas inflytande över undervisningens innehåll är sporadiskt. I granskningen framkommer att elevers varierade behov av stöd och utmaningar tillgodoses endast i viss utsträckning.

Undervisningens innehåll

Vid observationer och i intervjun med elever framkommer att den huvudsakliga muntliga aktiviteten på lektionerna är arbete som utgår från läroboken. Eleverna berättar att de mest får läsa lärobokstexter, ofta högt, och därefter översätta dessa till svenska i par eller i grupp. De får säga efter läraren som reciterar glosor eller ord som kommer upp när eleverna jobbar med olika uppgifter. Det händer att de får skriva dialoger utifrån materialet vilka de sedan får läsa högt framför klassen. Ibland ställer läraren frågor på texter och eleverna ska svara på dessa. Eleverna säger att de oftare yttrar sig genom förberedda utsagor, än genom fritt tal på målspråket, vilket bekräftas av lärarna i intervjun. Vid observationerna framkommer att eleverna kan välja att svara på svenska. I lärarintervjun framkommer exempel på uppgifter som är planerade för målspråksanvändning, såsom brevväxling med elever på en annan skola eller kommunikation med franska elever inom Erasmusprojektet, men planeringens genomförande landar inte alltid som tänkt. Eleverna säger att de sällan har talat med sina franska kamrater och nämner inte brevväxlingen alls. En annan lärare nämner tonåringars blygsel som ett skäl till att de inte vill prata och att eleverna istället får förbereda texter, som dialoger exempelvis, för att de ska finna tillfällen att prata. Hen säger att både stämningen i gruppen och elevernas individuella förmåga är avgörande för hur mycket kommunikation som sker på målspråket.

Elevernas inflytande över undervisningens innehåll är sporadiskt. En lärare uppger att hen har samtal med eleverna i årskurs 6 för att kunna plocka in deras intressen i undervisningen och en annan lärare säger att hen är lyhörd för intressen som deras elever har, exempelvis att det finns många hästintresserade i orten, men säger

också att de inte efterfrågar elevernas önskemål om innehåll systematiskt. Eleverna uttrycker i intervjun att de ändå finner innehållet i undervisningen relativt intressant och relevant för dem, eftersom läroböckerna till stor del tar upp unga människors vardag och situationer som de kan ha användning för om de reser till mål-språkslandet. Ett exempel de ger är att öva på vägbeskrivningar.

Lärarnas arbete med elevers olika behov av stöd och utmaningar

Vid observationer noteras att alla elever arbetar med samma uppgift och det finns exempel på att de elever som är klara får vänta tills alla hunnit avsluta uppgiften. Eleverna säger att lärare ofta hjälper dem individuellt om de fastnar på en uppgift och att de kan få extrauppgifter. Någon elev säger att extrauppgifterna bara är mer av samma, medan andra elever tror att det kan handla om svårare uppgifter. De berättar att ett sätt för lärare att ge elever extra utmaningar kan vara att de ska skriva mer utvecklade texter, längre texter eller fördjupande resonemang. En lärare uppger att de små grupperna i hens språk gör att alla jobbar med samma uppgift men säger också att elever som behöver utmaningar kan få skriva längre och friare texter. En annan lärare säger att hen utgår från samma uppgift men att elever kan få göra mer eller mindre. Rektorn uppger i intervjun att mycket resurser lagts på små grupper och att extra resurser finns i spanskggruppen som är störst. För övrigt säger rektorn att individanpassning inom språken är ovanligt och att de behov av extra anpassningar som identifierats för elever i andra ämnen inte alltid tillgodoses i språken.

Lärarna hjälper eleverna att hitta strategier då språket inte räcker till

I granskningen framkommer att lärarna visar eleverna några alternativa strategier när de famlar i sin språkanvändning och att de följsamt hjälper eleverna när de fastnar, både i skriftlig och muntlig interaktion och produktion.

Vid observationer framkommer att lärarna arbetar med att på olika sätt förklara hur eleverna kan använda språket. Lärare visar exempelvis hur man gör för att förändra ett verb till ett adjektiv, hur man kan använda sig av engelska för att förstå vissa närliggande ord eller att lärarna beskriver hur eleverna kan använda andra begrepp när de inte kommer på ett ord. Lärarna berättar att de försöker stödja eleverna genom att använda bilder, miner och gester och säger att de uppmuntrar eleverna att försöka uttrycka sig även om de är osäkra. Några elever uppger i intervjun att de uppmannas att arbeta med omskrivningar och säger att de ofta får skriva dialoger som formuleras efter texter i läroboken.

Eleverna uppger i intervjun att lärarna ofta går runt och hjälper dem individuellt när de kör fast. Ibland handlar det om begrepp eller fraser som många har svårt med och då tar läraren upp dessa på tavlan för att alla ska öva tillsammans. De beskriver att det ofta handlar om konkreta förslag på alternativa ord, eller att läraren förklarar svårigheten. Lärare berättar att de ofta låter eleverna hjälpa varandra och

att de lär eleverna att hitta nyckelorden i meningarna. De berättar också att de använder sig av närliggande ord för att förklara och att de betonar att man inte behöver kunna alla ord för att kunna göra sig förstådd.

Klassrumsklimatet är tillåtande men undervisningen uppmuntrar bara i viss utsträckning användningen av målspråket

Granskningen visar att lärarna väljer varierade arbetsformer för att förebygga talängslan men att de inte alltid uppmuntrar det konkreta användandet av målspråket i klassrummet.

Lärarna uppger i intervjun att de låter eleverna jobba individuellt, i par eller i grupp för att de ska bli bekväma med att prata med alla. Eleverna berättar samma sak och säger att alla som vill säga något i klassrummet också vågar att göra det. Men alla vill inte, säger eleverna. Någon lärare låter eleverna själva välja samarbetspartners medan en annan lärare regisserar grupperna för att eleverna ska lära sig att kommunicera på olika sätt med olika personer. Lärarna berättar att de jobbar med att motivera eleverna att prata målspråket på flera sätt. Lärarna säger att de vill att eleverna ska börja prata målspråket meddetsamma men bekräftar samtidigt att det blir mycket mer av textläsning och förberett tal än av fri konversation. De säger att det beror på att eleverna har svårt för att tala målspråket. Eleverna uttrycker också att det oftast handlar om högläsning när de använder målspråket och några säger att det känns "jättestelt" att prata målspråket i klassrummet. De säger också att det är okej att inte prata så mycket om man inte vill. Ett undantag är elever i årskurs 9, som säger att i ett av språken är det mer fritt tal då. Observationerna visar att eleverna i liten utsträckning utsätts för övningar som innebär användande av målspråket, då det under lektionerna huvudsakligen är lärarna som pratar eller att eleverna väljer svenska när de ska uttala sig. Rektorn uppger i intervjun att det har hänt att hen har vikarierat på språklektioner och att hen då uppmärksammat att eleverna inte är vana att prata på målspråket. Rektorn bekräftar att eleverna kan slippa göra presentationer på målspråket om de inte vill och säger också att den lärarstyrda undervisningen kan ha med studieron i klassrummet att göra.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att skolans språklärare jobbar olika mycket utifrån styrdokumentens krav på att utveckla förmågan till kommunikation på målspråket, och att någon lärare saknar en idé om hur undervisningen ska gå till utifrån ett kommunikativt perspektiv. Undervisningen utgår också i mindre utsträckning från aktuell forskning. Vidare visar granskningen att lärarna i sin undervisning inkluderar moment som ska ge eleverna en interkulturell kompetens. Granskningen visar också att lärarna inte regelmässigt tillsammans med kollegor reflekterar över sitt ämnes utveckling eller följer upp sin undervisning systematiskt, men

att de tar viss hänsyn till elevernas synpunkter på undervisningens former. Det framkommer att undervisningen till viss del är planerad för att använda målspråket, men att detta i låg utsträckning manifesteras under lektionerna. Granskningen visar också att elevernas inflytande över undervisningens innehåll är sporadiskt. Det framkommer även att elevers varierade behov av stöd och utmaningar tillgodoses i viss utsträckning. Granskningen visar att lärarna lär eleverna några alternativa strategier när de famlar i sin språkanvändning och att de följsamt hjälper eleverna när de fastnar, både i skriftlig och muntlig interaktion och produktion. Slutligen visar granskningen inom denna frågeställning att lärarna väljer varierade arbetsformer för att förebygga talängslan men att de inte alltid uppmuntrar det konkreta användandet av målspråket i klassrummet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver leda lärarna i moderna språk i att utveckla en undervisningsidé som tydligt grundar sig på aktuella styrdokument samt säkerställa att denna idé också manifesteras i klassrummet.

Granskningen visar att rektorn i otillräcklig utsträckning följer upp att språkundervisningen utgår från aktuella styrdokument och på ett konkret sätt utmynnar i undervisning som främjar träning och utvecklande av elevernas kommunikativa förmåga.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar sitt pedagogiska ledarskap gentemot lärarna i moderna språk, för att säkerställa att de arbetar utifrån aktuella styrdokument och med fokus på kommunikation i tal och skrift.

- Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk utvecklar arbetssätt och strategier för att få eleverna att kommunicera mer muntligt i klassrummet.

Granskningen visar att skolans lärare i olika utsträckning arbetar medvetet med att utveckla den kommunikativa förmågan. Tillfällen för fri muntlig produktion finns, men lärarna ser inte i tillräcklig utsträckning till att eleverna faktiskt också agerar i enlighet med ambitionen och utvecklar sin kommunikativa förmåga på målspråket.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att språklärarna, gemensamt på skolan, arbetar för att utveckla språkundervisningen och att rektorn aktivt bör följa upp planering och genomförande av undervisningen i klassrummet. Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn leder lärarna i att utveckla sin

undervisning mot att eleverna fritt får använda målspråket i större utsträckning, exempelvis utifrån formeluttryck.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att rektorn organiserar undervisningen i moderna språk på samma sätt som för andra ämnen och rektorns engagemang i undervisningen i de moderna språken är lika stort som i andra ämnen.

I intervju med rektorn framkommer att alla lärare på skolan får ett tjänstgöringsunderlag som de får besvara med sina önskemål inför kommande läsår. Rektorn säger att hen försöker tillgodose några önskemål från varje lärare, även om alla inte kan få allt. Skolskjutsarna styr schemaläggningen på skolan uppger rektorn och det faktum att det är dubbla grupper i spanska gör att möjligheterna begränsas ytterligare vad gäller positioner i schemat. Rektorn säger att de sedan något år enbart har två pass per vecka i moderna språk, och uttrycker samtidigt att det är bra med längre pass för att kunna implementera idén om lektionsdesign som är ett prioriterat utvecklingsområde på skolan. Lärarna uppfattar att förändringen från tre till två lektionsspass har med organisation och resurser att göra, snarare än att förändringen beror på pedagogiska överväganden, men de har aldrig varit med och diskuterat frågan. Lärarna säger också att två av språken har hemklassrum vilket är bra. Rektorn berättar att språken marknadsförs mot eleverna i årskurs 5 inför val till årskurs 6 och då har alla lärare olika stationer dit eleverna får gå, för att visa upp respektive språk. Några elever väljer svenska/engelska redan från början istället för moderna språk. Rektorn uppfattar inte att de moderna språken har lägre status än andra skolämnen utan understryker att hen arbetar hårt med att signalera alla ämnens lika värde. Enligt eleverna har kärnämnen högst status och de moderna språken ligger någonstans i mitten.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk behöver utvecklas

Granskningen visar att språklärarna är involverade i arbetslag och ämneslag på skolan där de arbetar med generell kompetensutveckling, men att det inte finns något utvecklat kollegialt samarbete på den egna skolenheten. Den ämnesspecifika kompetensutvecklingen inom språkämnet sköts av ett kommunövergripande nätverk eller lämnas till stor del till den individuella läraren. Vikarier och obehöriga lärare får ibland handledning av behöriga kollegor och ibland av rektorn själv.

Rektorn organiserar skolans konferensschema och språklärarna uppger i intervjun att de ingår i team (motsvarande arbetslag) och att de också har ämneslag på rullande schema. De säger dock att samarbete inom uppdraget som lärare i moderna språk huvudsakligen sker på de kommunövergripande nätverksträffarna och att enbart lite samarbete kring undervisningen sker mellan lärarna på skolan. Rektorn bekräftar att hen inte gjort något specifikt för att gynna det ämnesdidaktiska och kollegiala samarbetet mellan språklärarna på den egna skolan utan att det sköts på nätverksträffarna som förvisso följs upp av en rektorns kollegor i kommunen men inte direkt av rektorn på skolan. Rektorn uppger dock att hen har pedagogiska samtal med sina språklärare om hur de kan utveckla sina undervisningsstrategier. En av lärarna uppger att rektorn har samtalat med hen om undervisningen vid ett medarbetsamtal.

Enligt lärarna har de inom det kommunövergripande nätverket erbjudits delta i Skolverkets satsning "Språksprånget", där de jobbat med talmodulen. I övrigt har de på skolan erbjudits generell fortbildning. I övrigt, säger lärarna, förväntas de fortbilda sig på egen hand och de kan använda sin förtroendetid. En lärare berättar om kontakter hen har på sociala medier och en bokcirkel hen är med i på eget initiativ. Rektorn bekräftar detta förhållningssätt i intervjun, där hen uppger att hen förväntar sig att personalen förkovrar sig på förtroendetiden och att skolan för närvarande har mer behov av gemensamma fortbildningsinsatser, bland annat av de nya kunskapskraven och av Lgr 11 som ännu inte är helt implementerad enligt rektorn. Därutöver arbetar de nu med lektionsdesign som ett prioriterat utvecklingsområde.

Både rektorn och lärarna säger att obehöriga kollegor förväntas få stöd av de behöriga lärarna på skolan, men rektorn tillstår att det varit lite väl mycket press på någon av de behöriga kollegorna på sista tiden vilket har lett till att kollegan tröttnat. Rektorn har då själv, tillsammans med specialläraren, försökt att stötta upp de vikarier som kallats in i det ena språket där lärare för närvarande saknas. Vid en av observationerna framgår dock att vikarien inte erbjuder vare sig kommunikativ undervisning eller undervisning som leder elevernas kunskaper framåt, utan att eleverna arbetar med stenciler av grundläggande karaktär trots att de går i årskurs 9. Rektorn uppger att hen har svårigheter att rekrytera behöriga lärare då skolan ligger i en liten by utanför tätorten och rektorn kan inte erbjuda heltidstjänster. Hen har

en fortlöpande kontakt med huvudmannen om denna situation och berättar att hen försökt att få dela lärare med andra enheter i kommunen eller med modersmålsenheten, vilket dock inte har lyckats.

Arbetsätt för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk behöver utvecklas

Granskningen visar att rektorn känner till att arbetet med stöd till elever med behov av sådant, behöver utvecklas på skolan. Rektorn är också medveten om skälen till att eleverna väljer bort moderna språk och att några elever hade stannat i kursen om de erbjudits stöd. Det finns en rutin för omval som till viss del är implementerad bland personal på skolan.

I intervjun uppger rektorn att individanpassningar i undervisningen generellt är svårt på skolan och att extra anpassningar inte erbjuds i tillräcklig utsträckning i flera ämnen, inte bara i moderna språk. Enligt lärarna så vill eleverna hoppa av språket om det blir svårt eller om de riskerar att inte få betyg. Eleverna säger i intervjun att de inte får samma stöd i de moderna språken som de får i kärnämnen och att det varierar mellan olika lärare huruvida lärarna försöker övertyga dem att stanna kvar i ett språk som de upplever som utmanande. De tror att elever väljer om till svenska/engelska i sådant fall.

Rektorn uppger att hen vid uppföljning av avhopp från moderna språk konstaterat att ett skäl till att elever väljer bort ämnet är att de har svårt att nå godkända betyg i ett till tre andra ämnen. Personalen på skolan arbetar dock aktivt med att försöka övertyga eleverna att de ska fullfölja studierna, säger rektorn. Hen tror att fler elever hade fullföljt studierna i sitt språkval om skolan kunnat lägga mer resurser på stöd till elever med stödbehov. Lärarna säger att omvalen ska relateras till svårigheter i svenska och engelska, snarare än problem i de moderna språken. Det är i svenska och engelska som skolan kan erbjuda stödinsatser. De säger att eleverna inte kan få stöd av speciallärare i de moderna språken. Lärarna har dock inte efterfrågat stödinsatser för sina elever i någon större utsträckning. Några elever säger att de hade fortsatt med språkstudierna om de fått mer stöd i ämnet medan andra säger att de valde om för att de hade svårigheter i ett eller flera andra ämnen och upplevde att språkstudierna gjorde situationen ännu svårare.

Det finns en rutin för omval av språk, berättar rektorn och lärarna. Initiativet till ett avhopp kommer oftast från eleven själv eller från vårdnadshavare. Eleverna ska också prata med en studie- och yrkesvägledare (SYV) om konsekvenserna med att släppa ett språk innan de kan göra omval, uppger rektorn. Mentorn har bakgrundsbilden om eleven och ska ha en dialog med eleven och ett samtal ska också hållas med lämnande och mottagande lärare innan en blankett fylls i och lämnas till rektorn, som fattar beslutet. Rektorn säger att hen har ett samtal med eleven där hen frågar om skälen till avhoppet och rektorn anger att det sällan handlar om brister i undervisningen. Eleverna är dock inte eniga i hur denna rutin implementeras.

Några säger att de inte visste något om konsekvenserna för meritvärde och meritpoäng efter avhoppet medan andra visste, och eleverna uttrycker också olika minnesbilder av huruvida de fick träffa en SYV inför omvalet. De säger att rektorn fattade beslutet men bara en elev uttrycker att hen hade ett samtal med rektorn inför omvalet.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att rektorn organiserar undervisningen i moderna språk på samma sätt som för andra ämnen. Granskningen visar att språklärarna är involverade i arbetslag och ämneslag på skolan där de arbetar med generell kompetensutveckling men att det inte finns något utvecklat kollegialt samarbete på den egna skolenheten. Den ämnesspecifika kompetensutvecklingen inom språkämnets sköts av ett kommunövergripande nätverk eller lämnas till stor del till den individuella läraren. Vikarier och obehöriga lärare får ibland handledning av behöriga kollegor och ibland av rektorn själv. Granskningen visar slutligen att det inte finns några specifika metoder för att möta elevers eventuella stödbehov i ämnet moderna språk och rektorn är medveten om att några elever som väljer bort moderna språk hade stannat i kursen om de erbjudits stöd. Det finns en rutin för omval som till viss del är implementerad bland personal på skolan.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver upprätta strukturer för det kollegiala samarbetet mellan språklärarna på den egna skolenheten för att tillsammans med sin personal på så sätt utveckla och säkra kompetensen för hela språklärarkollektivet.

Granskningen visar att eftersom skolan ligger en bit utanför tätorten har det varit svårt att rekrytera behörig personal till alla tjänster, samtidigt som det saknas strukturer för att dela och utnyttja den kompetens som redan finns på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn upprättar strukturer för samarbete mellan lärarna på den egna skolenheten så att den kompetens som finns på skolan delas, dels mellan befintliga lärare, dels till nya kollegor eller vikarier, samt till obehöriga kollegor.

- Rektorn behöver, tillsammans med lärarna, utveckla metoder för att identifiera elevers eventuella behov av stöd i ämnet moderna språk. I detta ingår att genom sådant stöd få fler elever att fullfölja sina språkstudier.

Granskningen visar att det saknas metoder för att identifiera om elever har individuella stödbehov specifika för ämnet moderna språk och att elever inte erbjuds stöd i ämnet på samma sätt som i andra ämnen. Detta leder till att vissa elever väljer att byta till svenska/engelska istället för att stanna kvar i det moderna språket.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att, tillsammans med sin personal, utveckla metoder för att identifiera elevers individuella stödbehov som är specifikt knutna till ämnet moderna språk och att också möta dessa behov så att fler elever fullföljer studierna i ämnet.

På Skolinspektionens vägnar

X Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

X Maria Lundström

Föredragande

Signerat av: Maria Lundström

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maria Lodmark deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver leda lärarna i moderna språk i att utveckla en undervisningsidé som tydligt grundar sig på aktuella styrdokument samt säkerställa att denna idé också manifesteras i klassrummet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk utvecklar arbetssätt och strategier för att få eleverna att kommunicera mer muntligt i klassrummet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver upprätta strukturer för det kollegiala samarbetet mellan språklärarna på den egna skolenheten för att tillsammans med sin personal på så sätt utveckla och säkra kompetensen för hela språklärarkollektivet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver, tillsammans med lärarna, utveckla metoder för att identifiera elevers eventuella behov av stöd i ämnet moderna språk. I detta ingår att genom sådant stöd få fler elever att fullfölja sina språkstudier.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?